

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Theologiae Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Capvt III. De Intellectione, Et Speciebus Angelicis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

neretur, moveretur successivè, præcisè quia habet vim limitatam.

862. Objiunt. 2. S. Thomam hîc a. 2. in. C. Verùm S. Thomas solum asserit, Angelum posse moveri motu discreto, seu non continuo: potest autem motus discretus fieri non transiundo medium, sed v. g. in primo instanti occupando totam hanc scholam, in secundo relinquendo simul totum hoc spatium, & occupando simul atrium proximum; in tertio relinquen-

do totum atrium, & occupando scholam proximam, qui motus vocatur discretus. & ita interpretantur S. Thomam communiter Recentiores. Nisi malis dicere, S. Thomam locutum esse de præsentia per operationem in corpus, quo sensu certum est posse Angelum transire in alium locum non transito medio, hoc est, potest operari in corpore B. distante à corpore

A, quin aliquid operetur in medio.

CAPVT III.

DE INTELLECTIONE ET SPECIEBUS ANGELICIS.

CONTROVERSIA I.

Virum Angelus ad cognoscendum indigeat concursu objecti, & speciebus intentionalibus.

863. **O**bjectum dicitur concurrere vel immediatè, vel mediante Vicariâ speciei impressâ seu intentionalis, sive hæc sit producta ab ipso objecto, sive ab authore naturæ ad exigentiam Angeli & objecti. Præciscendo nunc ab utroque modo concurrenti, quaritur an Angelus indigeat concursu objecti, sicut indiget intellectus humanus. Deinde supposito quòd indigeat, quaritur vterius, an in casu quo non potest concurrere objectum immediatè, indigeat speciebus intentionalibus.

Necessitatem concursus objectivi, negavit vniversim Vdalricus quidam, apud Carthusianum in 2. d. 3. q. 5. & Vasquez d. 201. cap. vlt. & d. 204. c. 2. & 3.

864. Dicendum est. 1. Concursum objectivum esse necessarium ad cognitionem Angelicam. Probant aliqui Conclusionem. Cognitio est imago objecti: atqui de ratione imaginis est, vt procedat à suo prototypo, vt tradit S. Augustinus, & est communiter receptum: & ideo cognitio divina non est imago objecti. Ergo cognitio Angelica indiget concursu objecti. Hoc tamen argumentum, si bene consideretur, seclusâ questione de nomine, supponit quòd esset probandum. Minor quidem argumenti involvit questionem de nomine: vtum cognitio divina non debeat dici *Imago*, eò quòd non procedat ab objectis quæ cognoscit. Dicamus ergo, non debere dici *Imaginem*, & sic concedent adversarij minorem argumenti, sed negabunt majorem, quæ falsificatur in cognitione divina: vel si vis cognitionem divinam imaginem dicere, falsificabitur minor: vt ergo argumentum procederet,

Major propositio sic formanda esset: *Omnis cognitio creata, est imago objecti.* Sed ecce! hoc est quòd negant adversarij, & quòd esset probandum, sed in argumento supponitur, & vterius non probatur.

865. Probatur Conclusio melius, imprimis à paritate nostrarum potentiarum vitalium. Intellectus Angelicus est indifferens ad cognoscenda hæc potius quàm alia objecta, sicut est indifferens intellectus humanus. Atqui intellectus humanus indiget concursu objecti, propter indifferenciam indicatam, ob experientias manifestas, provt nunc ex Philosophia supponimus: ergo etiam indiget intellectus Angelicus.

866. Probatur. 2. à priori. Cognitio habet intentionaliter illas perfectiones, quas objectum habet physicè, & quas in objecto representat: ergo principium adæquatum productivum cognitionum, debet illas perfectiones aliquo modo continere: ergo debet eas continere vel realiter, vel intentionaliter: atqui potentia intellectiva neutro modo continet omnes illas perfectiones, quas potest diversis in infinitum cognitionibus representare: ergo non potest esse principium adæquatum cognitionis, sed opus habet concursu alterius principij continentis illas perfectiones: atqui hoc principium aliud esse non potest, quàm objectum, ergo. Assumptum patet, non enim continet Intellectus Angelicus representativè omnia objecta à se cognoscibilia, alioquin est formalis cognitio illorum; sed neque esset species impressa omnium objectorum: alioquin esset determinatus ad ea cognoscenda: denique non continet realiter, vt clarum est. ergo &c.

867. Dicendum. 2. Concurfus objecti cum intellectu Angelico, non semper præstatur immediatè ab objecto, sed ejus loco debet quandoque concurrere species impressa. Probat. Quia ex communi sententia Angelus cognoscit objecta loco distantia à se, habet etiam memoriam objectorum aliquando cognitorum: ad hujusmodi autem cognitiones non possunt concurrere objecta per seipsa: ergo opus est speciebus.

868. Contra hanc secundam Conclusionem obijci solet, quòd Scriptura aliquoties recenseat Dæmonem circumire ad cognoscenda ea, quæ desiderat cognoscere; & sic dicitur considerasse Jobum: atqui non haberet causam circumambulandi, si posset cognoscere objecta per species jam obtentas: ergo semper requiritur immediatus objecti concurfus.

869. P. Martinus Esparza existimat, huius argumento responderi posse, circumfessiones ejusmodi factas esse à Dæmone non ex indigentia notitia, sed ineptè ad libitum, prout pleraque alia facit ineptè. Non libenter vtor hac responsione. 1. Quia Scriptura refert, quòd dæmon interrogatus à Deo coram alijs Angelis, vnde venisset, responderit, se perambulasse terram: vix est autem credibile, quòd dæmon suam ineptiam & nugatoriam ambulationem coram alijs Angelis edixerit. 2. Quia etiam Boni Angeli dicuntur in Scriptura circumivisse, ad considerandos mores hominum, vt Sodomitaram & Gomortheorum, vtique non ineptientes. Melius respondet idem Author, & communiter alij, Scripturam exponere modo humano, quòd gestum est modo Angelico, vt commodè percipiatur ab hominibus. Dicitur ergo Angelus perambulare terram cogitatione, currendo per singulas ejus partes succellivè, cum non possit omnia cognoscere simul, etiam si species habeat simul, vt dicitur. Responderi tamen potest magis ad sensum literalem. 3. Angelos circumambulasse per motum localem, ad accipiendam novam notitiam occasione suarum operationum exercendarum in animis hominum, sive immediatè, sive mediantibus alijs corporibus, quas exercere non poterant in distans, sed debebant se applicare passo.

CONTROVERSIA II.

Virum Angelus cognoscat se, sibi que intrinsecè unita per speciem impressam.

870. Dicendum est. 1. Angelum cognoscere seipsum sine speciebus superadditis. Probat. Species intellectuales tunc solum necessariz sunt, quando vel objectum est absens, vel improporionatum ad concurrendum cum potentia intellectiva ad sui cognitionem: neutra ratio locum habet in casu nostro: neque enim Angelus absesse potest à seipso, improporrio etiam nulla est, sed potius proportio, quod probatur. An-

gelus est ad sui cognitionem proportionatus in esse intellectivi: ergo multò magis in esse intelligibili: nam ad hanc proportionem minus requiritur quàm ad priorem, quia plurima sunt apta cognosci, sed non apta cognoscere.

871. A secunda parte Conclusionis recedunt quidam Thomistæ, post Cajetanum, volentes, quòd ad cognitionem sui ipsius non concurrat ipsa substantia Angeli, sed ejus loco præbeat concursum objectivum potentia intellectiva, realiter distincta ab Angelo.

872. Obijciunt ergo solenne illud suum principium. Substantia non est immediatè operativa: ergo non potest concurrere objectivè. 2. Negando antecedens, ex duplici capite. Primum est, quia verius est, potentias vitales non distingui à substantia, prout asserui in libello de anima rationali. Secundum: quia etiam si distinguerentur, adhuc tamen fatendum esset, ipsam substantiam vnà cum potentia influere immediatè in actus vitales, prout ibidem ostensum est, & in tractatu de Merito fortassis iterum dicitur.

873. Dicendum. 2. Angelum cognoscere accidentia sibi vnita per immediatum eorundem concursum. Est contra quosdam Thomistas, volentes ea solum cognosci in substantia Angeli, quando in illius virtute continentur. Probat. 1. quia sunt sufficienter præsentia, & non minus proportionata, quàm essent ipsæ species impressæ, si darentur.

874. Probat. 2. specialiter quoad actus intentionales quos habet Angelus. De his actibus Angelus vtique non habet minorem evidentiam, quàm habet homo; sed homo habet de illis dum existunt, evidentiam Metaphysicam, nempe experimentaliter ita de illis certificatur, vt nullo voluntatis imperio posset assensum de horum actuum existentia cohibere: ergo & Angelus habet. Subsumo: atqui ea quæ per species cognoscimus, non cognoscimus Metaphysica certitudine, sed tantum physicà: vt apud omnes certum est, & in philosophia probatur: ergo sicut nos nostros actus intentionales non cognoscimus per species, ita nec Angelus.

875. Confirmatur. Si Angelus (eadem ratio est de anima rationali) cognosceret suos actus præsentés vt præsentés per species, hæ species essent vtique productæ ab ipsis actibus: atqui actus nostri non possunt cognosci vt præsentés per species productas ab ipsis actibus: ergo non cognoscuntur per species. Minor probatur. Species quæ producuntur ab actibus, remanent cessante actu, & serviunt ad recordandum illorum actuum: ergo solum sunt aptæ ad repræsentandos actus vt præteritos: si enim repræsentarent vt præsentés, deciperent.

IHS

R. 2

CON-

CONTROVERSIA III.

Verum Angelus indigeat speciebus ad cognoscendum alium Angelum presentem.

876. **Q**uæ hac & sequenti controversiâ disputantur, admodum dubia sunt, & in quamvis partem non incommodè defendi possunt, ut plerique fatentur.

Quod ad præsentem titulum attinet, affirmativè resolvit Arrubal, Suarez, Granadus, Palavicus, Esparza. Econtra, posse Angelum præsentem immediatè concurrere cum intellectu alterius Angeli, sine concursu specierum, docent Molina, Lugo, Arriaga, Comptonus, Derkennius. Horum fundamentum est illud vulgare principium: Quotiescunque nulla potest assignari repugnantia ex parte objecti, dicendum est, quòd quando ipsum est applicatum potentia cognoscitivæ, non per vicariam sui speciem, sed immediatè concurrat; sed nulla est ex parte Angeli repugnantia. Ergo &c.

877. Pro contraria sententia plura afferuntur, ad quæ quid responderi posset, breviter dicam.

Probant ergo 1. & potissimum. Potentia intellectiva debet ad intelligendum intrinsecè perfici, sicut debet v. g. gravitas vel levitas intrinsecè in eo, quod à gravitate vel levitate movetur: & sicut corpus non esset proximè visibile, nisi haberet colorem in se: sed non potest potentia per aliud perfici, quàm per speciem impressam: ergo. Responderi potest distinguendo majorem. Potentia Intellectiva debet intrinsecè perfici quoad ea comprincipia, quæ requiruntur ex parte potentia quæ talis, concedo: quæ requiruntur ex parte objecti, nego, & do Instantiam, in Visione Dei, ad quam eliciendam non perficitur Intellectus ab aliquo concurrente loco objecti, ut in superioribus docui contra hos ipsos R. R. qui volunt lumen gloriæ habere rationem speciei impressæ. Hinc etiam patet responsio ad instantias allatas de gravitate & levitate, colore &c. quia hæc non concurrunt loco objecti, ut patet.

878. Argumentantur 2. Quidquid Angelus operatur ad extrâ, operatur liberè, sed influxus ad sui cognitionem non est liber. Ergo non influit immediatè. 2. Negando majorem. Sicut enim libertas hominis non extendit se ad impediendam specierum productionem, sic nec libertas Angeli ad impediendum concursum immediatum. Rationem vltiorem reddit Card. de Lugo; quia hic concursus debitus est alteri Angelo, habenti potentiam cognoscitivam huius Angeli: vnde hæc necessitas non est contra, sed potius juxta perfectionem Angelicæ Naturæ; esset enim magna imperfectio Angeli, si non posset alios præsentem videre, nisi volentes. Quodsi

nullum est præjudicium Angeli, si cognoscatur ab alio Angelo per species aliunde acceptas, & ab Angelo cognito inimpedibiles, quid illi præjudicabit, si necessitetur ad immediatè concurrendum?

879. Argumentantur. 3. Inductione patet, quòd omnis causa creata operans aliquando aliquem effectum per instrumentum distinctum, nunquam illum effectum operetur immediatè seipsâ, quantumvis præsens & applicata: ita contingit in causa visionis, in progeneratione viventium mediante semine, in productione caloris extrinseci, mediante calore intrinseci; ergo idem de Angelo dicendum est. 2. 1. Distinguendo antecedens. Si instrumentum sit ex natura sua vicarium, ita vt exigat non nisi in defectum principalis concurrere, nego, secus, transeat. Species impressa autem habet præcisè vim operandi in defectu objecti, tanquam principali & per se loquendo immediatè concurrentis, non item illa quæ allata sunt. Neque huic responsioni obstat, quòd color non possit vquam concurrere immediatè ad visionem sui sine specie impressa, si enim immediatè applicaretur tunicæ retinæ, non eliceretur visio. non inquam hoc obstat, quia si humor crystallinus esset aliquo colore infectus, ille immediatè concurreret ad sui visionem, & alia objecta apparenter quasi tincta illo colore. Responderi potest 2. negando majorem vniuersaliter, nam in multorum sententia, Angelus potest lapidem movere non solum mediante impulsu, sed etiam sine illo. 2. 3. Diversum effectum esse, quem Angelus causat immediatè, ab eo quem causat absens mediantibus speciebus: In priori casu causat cognitionem sui vt præsentis, in secundo vero causat cognitionem sui vt absentis.

880. Argumentantur 4. Si sufficeret intima præsentia Angeli, posset Michaël v. g. intelligere objecta mediantibus speciebus Gabrielis sibi localiter præsentis. hoc dici non potest. 2. Negando sequelam: sicut enim experientia docet, impulsus non movere immediatè nisi illud corpus, cui inhæret physicè, ita de speciebus dicendum est, esse instrumenta domestica, apta servire soli suo subiecto.

881. Argumentantur. 5. Ponamus Michaëlem habere species ad cognoscendum Gabrielem; hoc posito si Gabriel fiet Michaëli præsentem, tunc vel concurreret ad cognitionem Gabrielis solus Gabriel, vel sola species, vel Gabriel & species simul; nihil nisi divinatoriè dici potest. Respondent aliqui, vtriusque concursus attemptari, vt sint causæ partiales. Respondetur tamen meliùs, quòd tunc concurreret sola substantia Gabrielis, cujus duplex ratio reddi potest. Prima & facilis, quia speciei non debetur concursus in præsentia objecti potentis concurrere, quia tantum est instituta in defectum objecti; sicut si quis haberet auxilium supernaturale transiens, (vt vocant) tunc si acquireret habitum supernaturalem,

Secunda est, species emanare ab ipsa substantia Angeli, tanquam affectiones illi connaturaliter debitas. Ita Capreolus, Medina, Banez, Ripa, Granadus, Comptonus.

DICO tamen probabilius esse, quòd saltem illa species, quæ non possunt esse producta ab objecto, producantur immediatè à Deo, vt Authore Naturæ, secundum exigentiam Angeli & objectorum. Ita imprimis S. Thomas q. 55. a. 2. ad 1. In mente, inquit, Angeli sunt similitudines creaturarum, non quidem ab ipsis creaturis acceptæ, sed à Deo, qui est creaturarum causa, & in quo primæ similitudines rerum existunt. Item q. 56. a. 2. ad 4. Si Deus, inquit, instituisset facere plures Angelos, vel plures naturas rerum, plures species intelligibiles mentibus Angelicis impressisset, vnde ejusdem rationis est, quòd Deus adderet aliquam creaturam vniverso, & aliquam speciem intelligibilem Angelo. Textus iste notatu dignus est contra illos, qui pulchritudinem hujus vniversi putant non posse admittere vllam speciem creaturarum defacto non existentium, nec in Angelis naturalem capacitatem specierum, quas defacto non habent, ne scilicet talis capacitas sit Perperam. sed contra hos superius actum est, statim ab initio hujus tractatus.

888. S. Thomam sequuntur plures antiqui & Recentiores. Arrubal, Lugo, Arriaga, Pallav: Esparza. Probatur Conclusio. Non emanant ab essentia: ergo producantur à Deo. Probatur antecedens. Si intellectus esset causa adæquata suarum specierum, argueretur virtus quædam quasi infinita in intellectu: compararetur enim vt causa adæquata ad illam collectionem specierum, in quarum perfectione nullus esset terminus: qualibet enim specie producta, posset emanare alia perfectior, de alio objecto perfectiore, creabili à Deo. Hinc autem rursum sequeretur, quòd Angelus comprehendens nunc virtutem activam sui intellectus, in ipsa tanquam in causa adæquata, posset cognoscere omnes species omnium rerum possibilem, saltem naturalium, quas Angelus posset in se tanquam causa adæquata producere: Nam qui perfectè comprehendit causam, necesse est vt cognoscat omnes effectus, qui ab ea tanquam à causa adæquata possunt produci: ergo jam nunc Angelus sciret omnes creaturas naturales, & omnes rerum species producibiles; sciret enim quas species intellectuales posset ipse Angelus producere & habere de illis objectis.

889. Hanc probationem, quæ est Cardinalis de Lugo, respicere debent illi, quorum paulò antè mentionem fecimus; sed quibus S. Thomæ autoritas potior est, qui verbis paulò antè relatis, & collatis cum argumento quarto S. Thomæ ad quod ibi respondet, admittit, potuisse Deum hoc vniversum quoad angelorum perfectionem ampliare, hoc argumentum non continent: sed neque illi Recentiores improbare possunt sibi præferri in hoc puncto opinionem S. Thomæ, nam (vt ipsi loquuntur) in materia hac S.

Thomæ doctrina observanda est, vt pote cui omnia patuere.

890. Huic probationi aliquando aliam addidi. Quando indifferentia substantiæ ad aliquid sub disjunctione debitum vt passio seu proprietas, tollitur in primo statim instanti productionis, tunc determinatio attribuitur auctori naturæ: atqui species intentionales, saltem aliquæ, debentur sub hujusmodi disjunctione Angelis: ergo producantur ab auctore naturæ. Major patet in exemplis. Vbicatio aliqua disjunctivè debetur cuius creaturæ statim in primo instanti: Materiam primam debetur aliqua extensio: hujusmodi determinatio ad hanc potius quàm illam vbicationem, extensionem &c. attribuitur Deo; non fit autem determinatio hæc aliter, quàm per productionem causam particularem: ergo &c.

891. Ab hac probatione non videtur differre illa, quam postmodum legi in libello Card. Pallavicini. Differunt, inquit, species cognitione, quia hæc cum sit actus vitalis, non potest procedere immediatè à generante, sed debet esse à principio intrinsecè completo, adeoque supponit speciem ipsam. Vterius, sicut in communi sententia, Terra, posito quòd mundus potuerit produci in his vel illis spatiis imaginarijs, habebat inclinationem vagam ad recipiendam hanc vel illam virtutem, per quam tenderet ad hoc vel illud spatium, & ideo pertinuit ad Deum, posito quòd determinaret Vniverso tale spatium, imprimere Terræ hanc virtutem, quæ ex sua entitate tenderet ad hoc determinatè spatium: ita pertinuit ad ipsum, infundere Angelo tales species, posito quòd determinaret existere talia objecta, quia impressio talium specierum non potuit aliunde determinari. Hæc ille: in quibus etiam recedit à fautoribus Pulchritudinis Vniversi.

892. Objicit Granadus. Angelo est naturaliter debita cognitio plurium objectorum: ergo ab ejus essentia profiunt illæ species, quæ ad illorum objectorum cognitionem sunt necessaria. Probatur consequentia: quia quod alicui substantiæ connaturaliter debetur, profiuit ab ejus essentia; hæc enim, & non aliâ ratione suaderetur, calorem & potentias dimanare ab essentijs.

893. Solutionem hujus argumenti faciliem habent, qui vniversim emanationes passionum in Philosophia negant, & volunt proprietates produci à generante. In sententia verò admittente emanationes solvitur argumentum ex secunda conclusionis probatione, paulò antè exhibitum, nempe, quando debentur disjunctivè, tunc Deus producit; quando autem debentur certæ, & in certo gradu, tunc admitti potest emanatio.

894. Objicies. 2. Intellectus humanus producit activè suas species intellectuales: ergo idem de intellectu Angelico dicendum est. Ne-gando paritatem. Homo prius determinatur ab objectis, mittentibus species ad sensus externos, quorum actu mediante causatur phantasma, & hoc instructa anima, atque etiam (in communi sententia

sententia concurrente, determinatur anima ad elaborandas certas species: Angelus autem nullam hujusmodi intrinsicam determinationem praxiam habet, nec vllum domesticum instrumentum accipit ab objecto, quo adjuvante producat species.

CONTROVERSIA VI.

Quo tempore producantur Species Angelica.

895. Prima sententia est, Angelos accipere species successivè ab objectis, quando illis localiter applicantur. Scotus, Alensis, Major, alij.

Secunda asserit, omnes species fuisse Angelis statim à principio congenitas, & nullas ab illis acquiri successivè. Ita Valentia, Granadus, & Thomista communiter. P. Esparza hoc ipsum quidem asserit, sed supponendo potiùs, quam probando; nec argumenta contraria solvit, contentus probasse, quòd à solo Deo producantur.

896. Tertia sententia, media, docet, quasdam species esse à principio congenitas, quasdam verò postea successivè acquiri, non quidem quòd physicè causentur ab objectis, sed quòd existentia quorundam objectorum sit conditio requisita ad hoc, vt species postea infundantur à Deo. Hujus sententia Authores non omnino conveniunt in assignandis illis objectis, quorum species primum successivè acquiruntur. P. Suarez docet, actuum Voluntatis & Intellectus, tam propriorum quam alienorum futurorum, species, non esse à principio congenitas, sed acquiri successivè; deinde etiam extendit ad species rerum prateritarum, quas vult acquiri, quando objectum est præsens, quarum beneficio reminiscitur objectorum prateritorum, quòd prateritorium. Denique extendit ad species objecti universalis quòd vniuersalis.

897. Cardinalis de Lugo, & Arriaga, magis adhuc extendunt, nempe ad omnes effectus futuros dependentes à libertate alicujus agentis; & quia tandem omnis effectus futurus est dependens saltem à libertate Dei, fatentur, omnium futurorum, ab Angelo in tempore cognoscendorum species, successivè infundi, tunc scilicet quando illi effectus producantur.

898. Dicendum 1. à principio fuerunt Angelis infusæ species objectorum tunc existentium, secretis cordium exceptis, & si quid aliud erat, quòd ab Angelis naturaliter cognosci non poterat, aut non oportebat. Ratio est; tum quia Adamo fuerunt hujusmodi species infusæ, cur non multò magis Angelis? tum quia incredibile est, Angelum à principio creationis non potuisse cognoscere res vllas existentes, nisi priùs se illis applicasset. Et quia in hoc ferè conveniunt authores, ideo non est in ejus probatione immorandum.

899. DICO. 2. Probabilius videtur, Angelis non esse à principio creationis congenitas species ad cognoscenda directè, & cum absoluta affirmatione, ea, quæ deinde successu temporis producta, & ab Angelis cognita fuere. Dixi. cum absoluta affirmatione. Nam dubium non est, quòd cum affirmatione conditionata & indirectè potuerit Angelus cognoscere effectus futuros multos in suis causis necessarijs, nempe sub hac conditione: nisi Deus ordinem naturæ velit immutare.

900. Probatur Conclusio. Si Angelis fuissent connaturaliter congenita species futurorum, potuissent connaturaliter cognoscere illa futura vt futura, antequam essent facta. sed hoc nec adversarij admittunt. Sequela probatur. Quodcumque existit adæquatum principium alicujus effectus, debetur connaturaliter concursus ad illum effectum producendum: sed, si species futurorum essent congenita, existeret adæquatum principium cognitionis de illis objectis pro posteriori temporis differentia existituris: ergo deberetur connaturaliter concursus ad cognitionem eorum vt futurorum.

901. Respondebis, concursum ideo non deberi ante actualem existentiam objecti, quia species in operando pendent ab actuali existentia objecti, non quidem tanquam à causa physica, sed tanquam à conditione sine qua non: sicut in sententia constituenta Relationem prædicamentalem in Entitate modali, cujus adæquatum principium sit fundamentum, in hac inquam sententia, productio illius modi, pender ab actuali existentia termini, tanquam conditionis.

902. Sed contra est primò: Tunc solum asserendum est, aliquid in operando pendere ab alterius actuali existentia tanquam conditione, quando effectus producendus connaturaliter supponit existentiam talis conditionis: sic in exemplo allato, relatio prædicamentalis est modus referens ad terminum vt actu existentem, est enim actualis Paternitas, similitudo, aequalitas &c. vnde si terminus non existeret, falsificaretur illa relatio. Jam verò cognitio futurorum quòd talium, non supponit existentiam objecti pro tunc quando affirmatur, imò supponit necdum existere: ergo existentia objecti non deberet expectari ab Intellectu Angelico jam instructo specie objecti tanquam vicariâ illius, vt posset elicere cognitionem affirmativam futuritionis illius.

903. Contra. 2. Etiam si speciebus impressis non deberetur concursus antequam existant objecta futura ad ea quidditivè & intuitivè cognoscenda, adhuc duo inconvenientia sequuntur. Primum est, quòd Angelus præsciret futura saltem cognitione abstractivâ. sequelam probo: cognosceret enim se habere speciem representativam talis objecti futuri pro tempore quo existeret, & simul etiam adverteret, defacto denegari vsum illius speciei: vnde colligeret, defacto quidem non existere, sed tamen existurum objectum; sciret enim quòd species non futurorum

urorum non infundantur. Secundum inconueniens est, quod Angelus non posset scire, quandotam inciperet sibi vsui esse species talis objecti, sed deberet identidem tentare, & experimentum velle capere: & quia non posset simul tentare omnes species quas habet, propter limitatam potentiam ad certum objectorum numerum, ideo non posset nisi casu fieri, vt primo statim tempore, quo objectum ponitur, illud cognosceret: cum tamen deberet statim posse scire, quando objectum incipit existere: hoc autem in nostra sententia facillè declaratur: quia Angelus reflexè semper cognoscit suas species, adeoque aduertit novam productionem speciei, & per consequens, habet in sua potestate vti ejusmodi specie si velit, vt constabit ex dicendis.

904. Objicitur. 1. Ex nostra sententia sequitur, Angelos non esse à principio pradiros Scientiæ plenitudine, quod est contra id quod habetur Ezechielis 28. *Tu signaculum similitudinis, plenus Sapientiâ &c.* sequitur itidem, in modo intelligendi reperiri in Angelis infantiam, adolescentiam, & atatem virilem, sicut in homine, quod est contra S. Basilium.

905. R. Si ex absentia specierum arguitur vacuitas scientiæ, & infantia, quidni pariter ex eo quod quidem habeant species, sed non possint illis vti, donec objecta existant? Neque dicant aduersarij, habuisse saltem plenitudinem scientiæ in actu primo. Nam plenitudo Scientiæ in actu primo remoto, non est æstimabilis & commendabilis, vel certè non minùs erit in nostra Sententia, quia Angelus exigit habere species protunc, quando vsui esse possunt, & hæc exigentia est plenitudo scientiæ in actu primo remoto. Respondetur nunc directè, Angelos habuisse plenitudinem scientiæ in hoc sensu, quod statim ab initio creationis cognoverint omnia, quæ tunc ab illis erant cognoscibilia, ita vt defectus non fuerit in Angelo, sed in objecto. Ad illud de Infantia, negatur sequela; quia Infantia significat defectum dispositionum in potentia cognoscitiva, etiam præsentè objecto, qualis non reperitur in Angelo.

906. Denique sufficeret, quod Angeli habuerint statim ab initio scientiam valde magnam, & non solum naturalem, sed etiam supernaturalem, vt dicerentur esse pleni Scientiâ, sicut Beatissima Virgo salutata fuit ab Angelo *Gratiâ plena*, quamvis deinceps toto vitæ tempore semper creverit in gratia.

907. Objicitur. 2. Cum nostra sententia non videtur consistere, quod Angeli habeant species magis minusvè vniversales. R. Negando sequelam: hoc enim saluatur in speciebus à principio congenitis. Deinde, perfectior Angelus potest simul vti pluribus speciebus ad eliciendum vnâ cognitionem plurium objectorum, sicque generare speciem vniversaliorẽ, quàm possit generare Angelus inferior.

908. Immò hinc confirmari potest nostra sententia. Aduersarij tenentur admittere, diu defacto in Angelis species tam vniversales, vt aliqua saltem illarum sit apta repræsentare distinctè objecta Syncategorematicè infinita, qualem speciei vniversalitatem in Angelis non recorder me ab vilo admittam legisse: sequela autem probatur. Objecta futura per totam æternitatem sunt Syncategorematicè infinita, nempe cognitiones & volitiones Angelorum: atqui ad hæc omnia cognoscenda secundum aduersarios habet Angelus species ab initio congenitas, vt præ reliquis expressius faretur P. Esparza; Ergo vel habet Angelus species numero infinitas (quod est absurdum concedere) vel habet vnâ tam vniversalẽ, quæ æquivalet infinitis, & seruire possit ad cognoscenda infinita: si enim singule species intra numerum finitum existentes possunt tantum finita repræsentare: ergo possunt mensurari numero finito: ergo non extendunt se ad omnia finita futura in infinitum.

CONTROVERSIA VII.

Quæ ratio sit, cur Angeli non possint cognoscere Secreta cordium.

909. Certum est, Angelos non cognoscere hominum aut aliorum Angelorum Secreta cordium, hoc est liberos actus, & quæ essent illorum manifestatiua, nisi consentiente illo, qui hos actus habet. Textus Scripturæ adduxi in Institutionibus, & breuiter rationem exposui, vbi videri potest.

910. Queritur itaque, vndenam hæc Impotentia proveniat, & quid impediatur Angelos ab horum objectorum cognitione certa, quandoquidem objecta existunt, & secundum se sunt entitates cognoscibiles ab intellectu Angelico, cum quisvis Angelus in seipso cognoscat huiusmodi actus.

911. Prima Sententia est Scoti & Scottilorum, quos sequitur Theophilus Rainaudus *Theol. Natur. d. 4. q. 1. a. 4.* hoc non provenire ex intrinseca natura Angelorum & horum objectorum, sed præcisè ex libera Dei ordinatione, quam revelavit in sacris litteris.

912. Dicendum tamen est, hoc provenire ex natura & exigentia substantiæ intellectiue. Probatur. 1. Sacra pagina vocant cor hominum inscrutabile; patere soli Deo, & inde commendatur specialiter Scientia Dei; hæc autem non debent in alium sensum detorqueri ab eo, quem præferunt primo aspectu, nempe significant intrinsecam inscrutabilitatem, sicut dicitur Deus invisibilis, Christus impeccabilis &c.

913. Probatur. 2. Si sententia aduersariorum vera esset, non fuisset bonum argumentum Divinitatis Christi, quando ad eam probandum Christus manifestavit Gentilibus Secreta cordium.

illi enim Scripturam non crediderunt; ergo ut esset bonum argumentum, debebant naturæ lumine judicare, secreta cordium nemini nisi Deo perspicua esse.

914. Probatur. 3. Natura intellectualis ordinatur ex se ad vitam politicam in communitate ducendam, cum quiete, concordia, confidentia &c. hanc autem vitam penitus turbaret atque dissolveret naturalis facultas cognoscendi aliorum cordium secreta: nemo enim feret est, qui non haberet plurimos actus internos, quos si sciret evidenter cognosci ab alijs quibuscumque vivit, & quidem se invito, vehementer alligeretur, & in pluribus casibus varia sibi incommoda timeret ab alijs: ergo ex intrinseca exigentia, & jure quodam naturali, petit natura intellectualis hujusmodi secretum. Probatur consequentia. Natura enim ex innato appetitu petit ea omnia, quæ sunt necessaria ad finem, ad quem ab intrinseco est ordinata.

915. Confirmatur. 1. Quia incredibile profertur est, Naturam intellectualem esse ita constitutam, ut non possit tranquillam vitam agere, beneque gubernari, nisi Deus perpetuam exerceret violentiam circa naturas nobilissimas, impediendo scientiam illis debitam, maximèque desiderabilem circa actus aliorum.

916. Confirmatur. 2. ex Card. de Lugo. sicut enim ipso Naturæ instinctu judicamus violari jus naturale secreti, si alius epistolam à me ad alium scriptam aperiat, vel cistam clausam effringat, ad explorandum, quid ibi lateat, ita naturæ instinctu judicamus, inesse nobis jus secreti circa nostros actus, ut illos possimus absconditos tenere, quandiu volumus; & hoc est illud dominium in nostros actus, quod attendit S. Thomas q. 56. a. 4. in C. quando nostræ Conclusionis rationem reddit paucis his verbis. *Voluntas rationalis creature soli Deo subjacet, & ipse solus in eam operari potest, qui est principale ejus objectum, & finis ultimus.*

917. Quæres: quinam actus interni gaudeant hoc secreto. Certum est primò, non gaudere illos, qui externo aliquo signo & effectu, cum illis infallibiliter connexo, manifestantur. Secundò certum est, hoc secretum cessare, quam primò quis consentit, ut alter hujusmodi actus intelligat; hoc enim consensu posito, Deus producit in altero Angelo species talium actuum: & hoc non minùs erat Angelis quàm hominibus expediens; ut sibi possent mutuo sua secreta communicare, & hac ratione sese mutuo devincire.

918. Tertio certum est, hoc secretum vel maxime convenire actibus liberis voluntatis. Quoad reliquos, res non est ita certa. Generaliter, hæc regula traditur: Illos omnes gaudere

hoc secreto, qui exterius non produntur, & si cognoscerentur cerò ab alijs, sequerentur inconvenientia indicata, & præjudicaretur sociali vitæ Angelorum. Vnde ex communi Doctorum, non solum actus Voluntatis non liberi, sed etiam actus intellectus, saltem imperati, veniunt sub hoc secretum, ut tenet S. Thomas, & manifestè satis colligitur ex S. Scriptura, probante etiam Divinitatem Christi ex revelatione hujusmodi actuum. *Quid cogitatis in cordibus vestris, &c.* Deinde etiam sub eodem secreto comprehenduntur actus intellectus directivi & practici, item reflexi supra actus hucusque recensitos, & species intentionales inde acquisita. Denique Suarez & communiter alij, complectuntur etiam actus speculativos, in quo tamen dissentit Derkennius, sed rei admodum dubiæ non est ampliùs immorandum.

CONTROVERSIA VIII.

Quibus modis Angeli sua secreta alijs manifestent, ac invicem loquantur.

919. IN explicanda locutione Angelorum, mira est inter Authores discrepantia, quæ fortassis cessaret, si non nimis scrupulosè requirerent omnes proprietates locutionis humanæ, proportionaliter ad locutionem Angelicam, quod cerò ad explicandos Scripturæ textus non est necessarium, satis enim est, si ostendatur modus, quo manifestant invicem suos actus, qui modus sine vilo inconvenienti locutio Angelica vocabitur, quomodocunque fiat. Itaque non tam in aliorum opinionibus rejiciendis (quod faciunt, qui non nisi unicum loquendi modum volunt admittere) quàm in assignandis diversis modis loquendi possibilibus laborabimus; quoniam autem eorum uti velint Angeli, penes ipsos erit. Itaque

920. DICO. 1. Angeli possunt inter se loqui utendo signis materialibus, formando in aère voces vel characteres, quibus cognitis alter Angelus veniat in cognitionem illius conceptus, quem loquens Angelus hujusmodi signis exprimit, eo modo quo Angelus homini, vel homo Angelo loqui solet. Probatur. Si enim Angelus hoc modo homini loqui potest, utique alius Angelus eadem signa intelliget, (cum & ipse isdem uti posset ad hominem) & intelligendo signa veniet in cognitionem rei seu conceptus significati, non minùs, immò meliùs quàm homo.

921. DICO tamen. 2. Hic loquendi modus non potest univèrsim esse sufficiens pro Angelis, sed alius præterea debet esse possibilis. Probatur. 1. Quia si nulla corpora essent interposita & præsentia Angelis, non propterea Angeli

geli essent muti; sicut nec essent muti, etiam si nulla hujusmodi signa ad placitum essent imposita.

922. Probatur. 2. Quia Angelus A. debet posse loqui Angelo B. quin Angelus C. D. &c. cui non vult committere secretum, veniat in notitiam secreti: atqui si solum loqui posset signis materialibus, posset etiam alius Angelus, ipso loquente, quantumvis invito, eum intelligere loquentem, quia illa signa non essent sub secreto, sicut non sunt voces ab homine prolatae. Ergo.

923. DICO. 3. Possunt Angeli loqui inter se per signa spiritualia, v. g. si prius inter se conveniant circa diversas figuras à se induendas, quae habeant officium diversorum characterum quas deinde loquens successivè assumat. Verùm nec hic loquendi modus sufficit, quia Angeli debebant prius circa hæc signa convenire, adeoque alio modo inter se loqui, sicut homines debebant vocibus imponere significationem per nutus demonstrativos. Ergo datur etiam alius modus.

924. DICO 4. Angeli possunt invicem loqui manifestando immediatè suum conceptum mentis, quem habent de aliquo objecto. Ita Arriaga, Derkennius, & Esparza. Probatur. Tandem manet actus aliquis sub secreto, quamdiu Angelus non relaxat secretum suo consensu, ut alter cognoscat actum; quo consensu posito producit Deus species in altero Angelo, respectu cuius praestatur consensus, & sic patet alteri Angelo actus, qui prius erat sub secreto: atqui hoc sufficit ut unus Angelus dicatur alteri loqui, nisi fiat quaestio de nomine. Ergo, &c.

925. Objicitur. Hoc loquendi modo non possunt Angeli invicem mentiri; hoc autem est inconveniens. Major probatur. Nam in hac ratione patet loquentis actus audienti intuitivè & evidenter: ergo loquens non potest aliud habere in mente quàm quod loquitur. Hoc autem esse inconveniens probatur tripliciter. Primò: quia soli Deo proprium est, non posse mentiri. Secundò, quia Lucifer seduxit alios non nisi mentiando: ergo &c. Tertio quia nos ipsi experimur, nos posse mentiri Angelis, v. g. asserendo dæmoni nos aliquid facturos, quod tamen in animo statuimus non facere.

926. R. 1. Transeat major, negatur minor. Nullum enim inconveniens esset, Angelos non posse invicem mentiri, si alium modum non haberent manifestandi sua arcana, nisi evidenter. Ad probationes facilè responderi posset. Ad 1. sufficere quòd possint mentiri hominibus. Ad 2. responderi rectè P. Arriaga, non fuisse opus mendacio ad seductionem aliorum, sed sufficiebat proponere motiva, quæ Luciferum ipsum, impellebant ad lapsum, vel illis

non absimilia. Ad 3. patebit responso et d. cendis: interim dicatur, nos mentiri dæmonibus per voces, vel simulacra vocum in nobis formata.

927. Respondeo ad objectionem secundò, negando majorem, quia potest Angelus Angelo mentiri vtendo alterutro ex prioribus duobus loquendi modis. Majus dubium est, an possit excogitari modus loquendi sine signis, qui conjungi possit cum mendacio, de quo jam

928. DICO. 5. Probabile est posse Angelos per solos actus internos invicem loqui, locutione aptà ad mentiendum, & ad fundandum actum fidei in audiente. Declaratur. Michæl vult mentiri Gabrieli, Deum sibi revelasse extremum judicij diem: elicit ergo desiderium, quòd desiderat in Gabriele existere actum fidei, auctentem autoritate Michaëlis, quòd extremus judicij dies sit futurus post annum, quò desiderio posito, Deus vt author Naturæ producit in Gabriele species non quidem representantes immediatè & in se, ipsam futuritionem Judicij post annum, neque etiam representantes immediatè & in se ipsum actum judicij existentem in Michaële, quem habet de revelatione (nullum enim habet) sed representantes illud ipsum desiderium Michaëlis, quòd desiderium non est sub secreto, quia est formalis consensus, licet implicitus, in sui notitia, sicut est volitio dirigens signa locutoria ad alium. Gabriel acceptis his speciebus, statim eas in se cognoscit, & sic est sufficienter excitatus ad audiendum Michaëlem, si velit attendere, & relicto alio objecto cognoscere hoc desiderium Michaëlis, quòd si facit, & assentitur propter Autoritatem loquentis, decipitur, & loquens mentitus est, quia contra mentem locutus.

929. Objic. 1. Hic modus loquendi offendit quidem, quòd Michaël posset attentare mendacium, non tamen quomodo Gabriel posset decipi, & moveri ab autoritate Michaëlis. Scit enim Gabriel, quòd Michaël si vellet, posset immediatè suum judicium de futuritione extremi Judicij, & revelatione sibi facta, manifestare evidenter, & quòd illud nolit facere, sed occultando vtatur alijs ambagibus: cogitabit ergo Gabriel, Michaëlem nolle sibi terò communicare certitudinem futuri Judicij, sed velle decipere, quia non communicat meliorem modo quo posset: cur enim occultaret suam scientiam? ergo non crederet, & non deciperetur. videtur ergo hic loquendi modus non stare cum possibilitate prioris num. 5. asserti, & econtra. R. Hoc argumentum nimium probari, nempe, quòd etiam inter homines ille non esset inventurus fidem apud alios, qui non certificaret alterum meliorem modo quo licitè posset, adeoque nisi dicta juramento firmaret tunc quando licitè posset jurare, aut nisi se obligaret ad pœnam solvendam, si decipiat, quòd tamen

tamen non nisi absurdè exigeretur. Sicut ergo homines possunt ex certis causis nolle alteri manifestare suam mentem, summâ certitudine tunc possibili, sic nec Angelis poterunt deesse causæ, non manifestandi evidenter suam scientiam, aut mentem. Possent v.g. Michaël nolle Gabrielem esse sibi parem in cognitione & certitudine hujus veritatis: possent velle explorare, quâ reverentiâ erga se suamque veracitatem afficeretur Gabriel. possent denique velle esse securus, de non derivanda certitudine objecti ad aliorum notitiam.

930. Objic: 2. Volitio illa, quâ vellet Michaël decipere, haberet intrinsecum respectum ad deceptionem, vel tanquam ad motivum alliciens, vel saltem vt absterrens: ergo si Gabriel hanc volitionem intuitivè videret, hoc ipso cognosceret. animum decipiendi: ergo non crederet. R. Angelum loquentem posse velle manifestare vnam formalitatem illius desiderij, & aliam occultare.

CAPVT IV.

DE VIA ANGELORVM QVOAD STATVM GRATIÆ ET MERITI.

CONTROVERSI A I.

Virum Angeli acceperint Gratiã sanctificantem ex prævia dispositione.

931. **S**upponendum est, Angelos statim in primo instanti suæ creationis fuisse præditos gratiã sanctificante, vt cum S. Thoma tradunt communiter Doctores. Questio tamen est, an eam acceperint sine vlla supernaturali & libera dispositione per actum fidei & Charitatis, sicut infantes accipiunt in baptismo, vel potius, an aliqua hujusmodi dispositio, tanquam meritum de congruo, præcesserit.

932. Prima sententia negat intervenisse hujusmodi dispositionem præviam. Ita Sotus, Molina, Arriaga.

Dicendum tamen est cum reliquis Theologis, defacto præcessisse, per modum meriti de congruo & dispositionis, actum supernaturalem, & quidem Charitatis Dei super omnia, quia gratia non confertur defacto extra sacramentum, nisi per actum Charitatis.

933. Probatum Conclusio primò, à paritate. Homini adulto nunquam datur gratia sanctificans sine prævia libera dispositione, ne quidem per baptismum aut sacramentum Pœnitentiæ: atqui Angeli in primo creationis instanti fuerunt adulti, habentes nimirum plenum vsum rationis: ergo censendum est, hâc divinâ ordinatione etiam Angelos fuisse comprehensos. Alioquin cur Christus non contulit hanc prærogativam Baptismo respectu adultorum, sicut contulit respectu infantium, cum sit sacramentum regenerationis?

934. Probatum. 2. Ratione à priori: quia per gratiam sanctificantem assumitur Angelus & homo in Amicum Dei, & illi quasi vinculo desponsationis obligatur, Osax. 2. Sed talis Assumptio & desponsatio non debet fieri nisi cum libero consensu illius, qui sic assumitur, si habeat liberum arbitrium: ergo &c.

935. Confirmatur. Quia sicut est perfectior modus acquirendi gloriam per merita, quàm sine meritis, ita etiam erit perfectior modus acquirendi gratiam & amicitiam Dei per merita, quàm sine meritis: & quidem non solum est perfectior modus ex parte accipientis, sed etiam ex parte Dei offerentis: nam perfectius est, non inire amicitiam nisi cum promerente, quàm suam amicitiam obrudere non ambiens.

936. Objic: 1. Humanitas Christi non accepit Gratiã ex propria dispositione, & tamen fuit sanctificata modo perfectissimo: ergo sanctificari per merita non est modus perfectissimus. R. Distinguendo consequens: non est modus perfectissimus respectu suppositi non habentis sanctitatem substantialem, cui debeat sanctitas accidentalis, nego consequentiam: respectu suppositi habentis sanctitatem substantialem, & exinde sanctitatem accidentalem debitam, concedo consequens. Itaque Humanitati non debetur operatio antequam subsistat: subsistit autem Humanitas Christi per Verbum, quæ est ipsius Sanctitas substantialis: Vnioni verò hypostaticæ debetur Gratiã sanctificans, quæ est sanctitas accidentalis: